

BAROKOVÁ LITERATÚRA

DANIEL SINAPIUS-HORČIČKA

(1640-1688)

SMRT

Nešanuje urozených,
krásnych, bohatých, učených,
nic mladého ani starého,
bere do hrobu každého...

- 5 Jistě jak trávy kvet,
tak pomíjí všecken svet,
smutku v svete dosti,
málo stálé radosti,
plno kvaltování,
10 bíd a lopotování;
a z toho ze všeho
krom domku dreveného
nedají žádnému,
a i to ne každému.
15 Žádný neuhodne,
kdy smrt ostnem ubodne,
ve dne-li či v noci –
a svet nedá pomoci

NAD UMRETOU SESTROU

- 1 Žáden kříž není sám, kříž kříži ruku dává,
kde jedna jiskra jest, tu plamen rád povstává,
2 hrom zřídka sám jeden s strachem se kdy ozývá,
smrt jedna za druhú k nám se rada dobývá.
3 Ach, světe nezbedný, i nás tá bída došla,
když v letech nemnohých mnohá rodinka zešla

- 4 a smrt se do domu matek i otcův vtrhla,
bratrů, švagrů milých i sestry nám vytrhla.
- 5 A co dál i s námi Pán Bůh přemocný míní,
o tom, vím, nejeden myšlenky sobě činí,
- 6 neb jak krok za krokem tak jedou za rokem roky,
jsou naše z dne na deň bližší ku hrobu skoky.
- 7 Bůh zhusta s svým poslem na nás v ten čas dotírá
a křehkost nám naši tak s pilností natírá.
- 8 Blaze, kdo v té době hledí na vůli boží
a spravíc rejstrá svá hledá věčného zboží,
- 9 neb svět má svůj konec, ale který do nebe
vchází, ten má živůt věčný s Kristem při sebe.
- 10 Dobrá noc po stokrát, sestřičko má přemilá,
jenž se též po smrti stkvěješ v nebi spanilá,
- 11 zprostil tě bídy Bůh a vvedl v radost věčnú,
dejž, Bože, tu skoro byť nám radost společnú.

SUMOVNÉ VYPSÁNÍ VÁLKY A REBELLIE RÁKÓCZI FERENCZA II.

(Úryvky)

Veršiky pameti hodné,
jenž se stali roku Páne
tisíceho sedmistého tretieho –
stalo se jest neco nového:

- 5 Vyslobodil se z vezení Rákóczi,
utekal jest ve dne i v noci,
nebo v Uhriech nemal pomoci.
O(d)dal se hnedky k Poliaku,
tomu herskému vojaku,
- 10 by mu dal pomoc nejakú;
takže hnedky, co si žádal,
u královnej to obdržal.

Odtud se jest do Uher bral,
Bercsíniho k sobe zvolal,
15 k Munkácsu hned pristúpili
a pod svú moc podmanili,
nebo cisárskí potravu
tam naskrz žádnej nemali.
K nemu se hned pripojili
20 a slobodne pristúpili
kondáši, past(í)ri, páni,
slávni uherskí zemani.
V rákoši pak jejich druhom
stalo se povoli Uhrom,
25 neb stavu luteránskému,
k tomu také calvínskému,
dali naspet mnohé školy,
fary i také kostoly.
Radu také v Ružomberku
30 mali zlú na katolíků,
nebo tam to urídili,
které cirkvi dati mali
do moci evangelických,
luteránských a calvínských.
35 K tomu i to urídili,
aby svíce nehoreli
na oltároch v čas nedelný
anebo jiný svátečný.
A evangelium svaté,
40 epištoly znamenité
aby więcej nespívali,
pred oltárom nečítali.
Pri umrlých pochovaní
aby kríž nebol nosený,
45 než jako robia calvíni,
by robili luteráni.
Než to dlúho netrvalo,
ale se všeccko zmenilo,
neb v druhej bitki trnavske
50 a v tej slávnejšej trenčanskej
Uhria mnozí pokapali,
koníci poutekali,

pechotu veľmi pobili,
tam cisárski zvíťazili.
... čo keď kuruci videli,
mnozí do Polskej utiekli,
75 ale keď se pokoj skončil,
v Sathmare a to dokončil,
Pálffy z kráľovnej rozkazu,
by Uhria nešli na skazu,
všeckým Uhrom gratiu dal,
80 amnestiu publicoval.
Uhria se z Polskej vrátili,
život, statky obdrželi.
Sám Rákóczi a Bercsini
s nektkými také pány
85 z Polskej domov prít nechceli,
ale radnej tam ostali.
Tých statky fiscus zaujal
a cisár verným daroval.

ACH, OPLAKÁVÁM TE, KRAJINA UHERSKÁ...

- 1 Ach, oplakávám te, krajina Uherská,
že jest zahynula sláva tvá víte(z)ská;
predtým premáhalas' temer všetek svet –
juž sotva (v) svej vlasti máš vlas(t)ný príbytek
- 2 Ale odkud jest to tak rýchle zmenení,
odkud se zmenila sláva tvej nádeji?
Učinila si zlost, všem kacírúm bludnosť,
aby nás sužovala neprátelská spurnost
- 3 Nikdy by nebyli uherskí vú(d)cové
poznávali hroznú neprátelskú ruce,
kdyby to nebylo tak hroznú kacírstvo,
neblúdilo by ve víre kresťanstvo
- 4 Neb se radujú tí hrozní bludári,
jenž uhlídajú krajiny zmárnení
a katolícku nenávidia pravdu,
vícej uznávajú víru neprátelskú

- 5 Uherská krajina jak zlaté jablko,
ale zahynula pre veliké vojsko;
kdyby naši predkové zmŕtvých po(v)stávali,
jak by se divili! Zlé letá nastali...
- 6 Idtež ďaleko, diabolské sektárství,
jenž katolíkův máte v nenávisti!
Ó vy kalvinové, mrcha ariáni,
falešní proroci, páni luteráni!
- 7 Ale beda vám také nekdy bude,
když vaše duše diabel trhat bude,
jestli nenecháte tú cestu diabelskú
a nepoznáte Krista víru pravú
- 8 K tobe se o(d)dávám, ó králi uherský,
a tobe porúčím jejich neprávosti,
aby nebyl žáden v tej víre zlostivej –
ráč to učiniti, Kriste Hospodine!
- 9 Ó Spasiteli všeho sveta, Bože,
Maria Panno, všem kresťanom matko,
učíš to tak smutnej Uherskej krajine –
skrže tvé potešení kvílití prestane

Amen

SAMUEL CHALUPKA

(1600-1668)

VZDÝCHANIE SIROTY

(Úryvky)

Rozhneval se na mne Pán,
můj Bůh, nebeský pán,
ó polituj mne, človeče,
neprej si toho sám

Skutek samu mú bídu
pred oči mé staví,
ach, můj jazyk mého srdce
bolest nevypraví

Prutem svým mne zajiste
Pán Bůh můj ušmihal,
ušla radost, prišla žalost,
co by dal, zas mi vzal (...)

Jakožs teda zaslíbil
truchlým pomoc dáti,
ach, Bože můj, mne sirotku
neráč opustiti

Naplň srdce mé truchlé
olejem milosti,
ach, nedej klesnutí, radej
uved' v své radosti.

ONDREJ LUCAE

(1596-1670)

V TY POSLEDNÍ ČASY...

V ty poslední časy,
v nichž se lidé desí
od divných znamení
na nebi, na zemi,
5 vod morských zbúrení,
hrozných skormúcení,
slunce, hvězd, měsíce,
čím dál, vždycky více.
Hrozná zatmívání,
10 zázračná vídání
v oblacích se dejí,
na svet prinášejí

strach, bídu, pád, smutek,
mnohý divný skutek.
15 Na zemi videní,
častá rozprávení
dav lidu probúrí,
v níž mladí i starí
hynú morem, hladem,
20 nenadálým pádem.
Ten strach oznamuje,
že se svet schyluje
k konci, skaze, súdu,
k brzkému príchodu

- 25 tebe, Jezu Krista;
jsúť znamení jistá,
kteráž nabízejí,
všecek svet vzbuzujú
k bedlivému bdení,
30 k častému modlení,
z lakomství, z obžerství
ženú k náboženství.
A protož my k tobe
v horlivé modlitbe,
- 35 láskavý Ježíši,
jakžto k mesiáši
teď se utíkáme,
pokorne žádáme,
ráč milostiv býti,
40 hříchy odpustiti,
v bídě, strachu, smrti
nedej nám zúfati,
pojmi do věčného
bytu nebeského!

PETER BENICKÝ

(1603 -1664)

SLOVENSKÉ VERŠE

88. verš

Syrene s spívaním,
krokodíl s plakáním
mnohých ptákúv zvoláva.
Než když se zletujú,
k nemu priletujú,
nevolných zaškrtává.
Mnohý má v ústech med,
na srdci trpký jed
me(d)zitým nezjevuje.
Kde může, uškubne,
ústý však lahodne
své cigánstvo funduje.

189. verš

Vlk dost lačný bývá

Vlk dost lačný bývá,
však se radnej dívá
na psa, který dost jest má.
Vlk všudy slobodný,
krámsky pes nevolný
na hrdle lanc nosívá;
častokráte bití
musí pretrpeti,
neb nemůže utíkat.
Kdy neco sám chytá
vlk snadno utíká,
ví se s ovcami vítat.

Farkas, ha koplal is

Farkas, ha koplal is,
nem cserélne mégis
a kalmárok ebével.
Ebnek vas lánc nyakán,
kötve szekér farkán,
noha lakik jólével.
Farkas úr magának,
örül szabadságnak,
ritkán ütök vesszővel.

HUGOLÍN GAVLOVIČ

(1712-1787)

VALASKÁ ŠKOLA MRAVÚV STODOLA

Čo dobrého čítaš, to pamatuj

Čo dobrého v knihách čítaš, zadrž to v pameti,
nebo darmo čítá, který nechce nič vedeti.
Čož za osov knihy čítať ve dne a i v noci,
jak v hlave nič nezachováš, darmo kazíš oči.

Byť bys' vedel, vsecké knihy jako se menujú,
nič neplatí, jak nevíš, čo v sobe obsahujú.
Jestli zhyne tvoja kniha, zhyneť i umení,
když z nej nemáš nič v tvéj hlave z podlého učení.

Málo naraz, ale často i pilne čítať máš.
Pakli mnoho čítať budeš, vsecko zabudeš zas.
Kdo málo jí, ale chutno, temu pokrm slúží,
skorej kratičké čítaní v hlave se zadrží.

(I.18.)

Jak chceš kumšt literný vedet', musíš pri učení sedet'

Uč se, synu, dobrým mravom a i pobožnosti,
budeš míti potešení nekdy v tvej starosti.
Jestli se nič nenaučíš, budeš banovati,
nebo čas tvojej mladosti víc se nenavrátí.

Umení má trpký koreň, než sladké ovoce,
prinášá temu v hojnosti, kdo se učiti chce;
nedbaj synu na trpkosti, které máš v učení,
táto trpkosť svojím časem v sladkosť se promení.

Nič neplatí strříbro, zlato, i drahé kamení,
jak zamladi nezhromáždíš pekného umení,
neb umení za peníze kupovat nesluší,
kdo ho chce meť, skrz svú prácu dostávat ho musí.

(III.2.)

Jak pálené žena pije, tam muž pred ňu nič neskryje

Spívala si jedna baba: Mám peňazí diežku,
sú do zeme zakopané, nevím, v kterém briežku...
Potem ďalej oznámila: ale čo mi po nich,
vzala bych z nich na pálené, ale nevím o nich!

Spredám maslo i pradená a jak to nestačí,
napijem sa, čo zostanem v košeli, v rubáci;
nerada mám suché hrdlo, z takého sem stromu,
čo popadnem, to vynesem za pálené z domu!
Sklenička mé potešení, pálené mé žití,
chtela bych te ve dne v noci jako vodu pítí;
i košelu bych predala, však se muža bojím,
když se trochu podnapijem, celá neobstojím.

(XVI. 51.)

12. PÍSEŇ O JÁNOŠÍKOVĚ ZBOJNÍKOVĚ

- Poslyšte zpívání, bratrové, sestričky,
čo vám budu zpívat z tejto mej knižtičky
o jednom mládenci, šuhajičku švarném
v Liptovském vidieku, katonáku silném.
- 5 Byl jména pekného, Jánošík řečený,
rodu jen sprostného, junák velký, silný.
Býval jest hejtmanem a kapitán mladý,
kdy s husáry chodil a slúžil cisári,
potom když jest přišel, z vojny se navrátil
- 10 do domu k otcovi (...),
počal hospodárit a gazdovat sobe,
ale pre porcie nahneval sa hrozne,
že museli dávat porcie veliké
gazdové, sedláci; trápili jich hrozne.
- 15 Potom se zas o(d)dal na zbojstvo s paholky,
sobe naverboval pod své silné ruky
valachov, sedlákov a učených žiakov,
kteří jsú umeli preskakovat bukov.
Kdy přišli do pole, do zelených hájův,
- 20 tam sú sa učili preskakovat bukův.
Potom když juž dobre naučení byli,
strelali, skákali po zeleném háji.
Potom sa vybrali šťastia probovati,
když jim poslúžilo, nechteli nechati.
- 25 A tak sú zbýjali po nekolik rokův,
po mestách, krajinách činil škodu velkú,
neb mnoho klášterův, majerův i domův
jsou vyrabovali v noční čas se strelbou,
neb sú se zabrali do jiných vidiekův,
- 30 aby sú jich doma neznali zbojníkův.
Hostince, kúrie, zemanské osady
velice sužoval Jánošík, chlap mladý,
a co sú dostali peněz, jiné statky,
niesli sú do hory, tam se tálovali. (...)
- 55 Neb sú nechávali (v) zimní časy zbojstvo,
išli sú slúžiti, dokud přišlo leto.
A on též byl slúžil u gazdy v salaši
v ten čas, kdy ho zradil Gajdošík falošný. (...)

- Jánošík, Jánošík, samopašno dieťa,
 kebys bol nezbíjal, nelapali by ťa.
 Trebas som ja zbíjal za nekeré letá,
 však sem málo ľudí zmoril z toho sveta.
- 165 Však sem ja nezbíjal chudobných paholkov,
 krom pánúv zemanúv, tých zlých prokurátrúv,
 neb sem se rozhneval, že ľudí zdírali,
 porcie pýtali, ľudí naháňali;
 kde je vzal, tu je vzal, sedlák musel dáti
- 170 kury, husi, telce patnácť-šestnácť zlatých,
 a tak sem ich ja chtel trocha poturbovat,
 aby svych pod(d)aných prestali turbovat.
 Ach, kdyby mne nebyl Gajdošík tak zradil,
 byl by z moci božej cisárovi slúžil.
- 175 Ach, požial sa bohu veku tak mladého,
 že se musím bráti ze sveta marného.
 Již musím opustit všecy kratochvíle,
 které sem ja míval po zelenej hore. (...)
- 195 Kdo tú píseň zložil, nebyl to žádný pán
 však víno, pálenku, pivo rád píjával.
 Proto, bratri milí, naň nezapomnite,
 kdy vám bude zpívat, t(r)unku mu zavdajte,
 na zdraví speváka a dobrého bratra
- 200 sobe pripíjajte, spevákovi dajte,
 neb si pisár velmi svú hlavu sužuje,
 dokud jednu píseň nebo dve skaukluje.
 Tak spevák své hrdlo velice vysuší,
 dokud jednu píseň neb dve zpívat musí.
- 205 Kto tomu neverí, nech ide do práva,
 však mu tam povedia, že to jistá pravda.

DINA, DINA RUSNACI...

1	Dina, dina, Rusnaci,
vy, bratove Slovaci,
keď robite, spevajte,
ked ste hladni, tancujte! | 2 | To je naše, Rusnaci,
po robote, po praci!
Čom inšoho nemame?
Všitko panu davame! |
|---|--|---|---|

<p>3 Vnijde vojak, prijde pan,
urjadnici i išpan,
každy chvace, každy dre,
ščo lem može, to bere.</p> <p>4 Když mu nedaš, co on kce,
ukaže ti palice,
bije, kriči: „Daj, daj (daj)!”
A ty volaš: „Jaj, jaj, (jaj)!”</p> <p>5 Ideš k panu žalovac,
musiš jemu dary dac:
husi, kury, teliatka,
vajca, maslo, prasiatka.</p> <p>6 A když ty toje nemaš,
u pana nič nevziskaš,
prijdeš domu, zase zle,
žena kriči, bje, dudre.</p> | <p>7 Dobra duša jest Rusnak,
pochova se pri nem žak,
chleba, syra daruje
i kyja nežaluje.</p> <p>8 Takto našo Rusnaci
sut veseli pacholci:
jedia, piju, tancuju
i porciu davaju.</p> <p>9 Tito našo Rusnaci
sut veseli pacholci,
prospevujut: hop, hop, hop,
každy Rusnak dobry chlop.</p> <p>10 Jednak tedy spevajme,
Pana Boha tak chvalme,
neda on nam zahynuc,
nebo on jest večny B(u)h.</p> |
|--|--|

O SLOVÁCKEM UHROVI

<p>1 Nem tudom én semmi(t) tótul,
mert én magyar vagyok,
ha meg tudni akarjátok,
Liptovába(n) lakok.</p> <p>2 De mink Szepesi legínyek
sok vojnába járunk,
do Turoczba a Szpisába
ovsenák elagyunk.</p> <p>3 De tik szegény Žili(ncs)ának
nem tudjátok semmi(t),
tsak pipával és brecskával
a káposztát enni.</p> | <p>4 Ej, mikor én huszár voltam
Rákóczi vojnában,
tzifra plachta zástavában
jártam Moravában.</p> <p>5 Moravában, Austriában
vétez legény voltám,
konyát, kravát, kozát, ovczát
gyakran elhajtottam.</p> <p>6 Ha a gazda nem jól tartott
az kiszelitzával,
kaptam, fogtam a valaskát,
vertem palitzával.</p> |
|---|--|

MARIŠ, MARIŠ, NEBUĎ TAKÁ

(Úryvok)

1	Mariš, Mariš, nebuď taká,
nelub, nelub ty diáka,
ver mi tomu, lastovičko,
že pobladne tvoje líčko.	3	Mariš, Mariš, nebuď blázen,
nedaj, nedaj huby razem,
ale dávaj na dva razy,
až sa študent neurazí.
2	Keď pobladne, pomalujem,
a študenta lúbit budem,
študent, študent – moj srdéčko,
bár utracím preneho šecker.	4	Ústečká moje cukrové
študentu slúžiť hotové,
čili na raz, čili více,
nech miluje moje líce.
	5		Mariš, Mariš, pobanuješ,
(k)dyž študenta lúbit budeš,
(d)neská je tu, te miluje,
zajtra inde, prič vandruje(...)

JÁN MARKOVIČ

(1738-1769)

FÁBULE

Fábule prvné o lvovi a o liške

Lev jednoho času uražen jsa od lišky chvatlavými pochytil ji pazoury. Ona pak svobody žádostivá jsúc slíbila mu velikou hrudu zlata. Než lev: „Znám tě – praví – liško, sestro milá, že mne ty snadno cukrovými slovy tvými oklamati můžeš”.

„Ach, – odpověděla ona lvovi – bratře lvíčku, což se domníváš, ty, kterýž jsi naším nejvyšším, nejsilnějším a nejmoudřejším pánem a králem, zdaž ode mne nejopovrženějšího živočicha oklamán býti můžeš? Odstup to od tebe!”

Lev chválami lištinými oslepen jsa snadno se dal naklonit a lstí její namluvit, aby ji propustil o navracení ani nemyslíci.

Tato fábule učí, že lidé v vysokém úslní cokoli od pochlebníků o sobě slyší, snadno tomu věří a protož i snadno sklamáni bývají.

Vlk a beránek

Vlk, který z pramene jedné studnice vodu střebral, uhlídal beránka níže sebe na tomže potůčku se napájějícího, velmi hněvivě se na něj okřikl, a že jemu vodu kalnou činí, jistil. Beránek představil jemu to své výmluvě, že on z nižší strany pije a voda že zpátkem k studnici neteče. Však řekl opět ještě hněvivěji k beránku, že on o něm již více než před půl rokem mnoho zlého mluvil. Odpověděl beránek, že on v ten čas ani narozen ještě nebyl. A tak řekl vlk na to, že jeho, totiž beránkův otec, neb matka musili býti, kteří tak zle o něm mluvili. Na to přijda k beránkovi, jej požřel, mluvě, že se musí pro jeho rodiče na něm pomstiti.

Mdlejších lidí statky mocnější odjímají
a skrz mnohé falše sobě přivlastnívají.
Nic pravda neplatí, když tobě moc chybuje,
velká ryba malé bez rozdílu zhlcuje.

MATEJ BEL

(1684-1749)

NOTITIA HUNGARIAE NOVAE

(Úryvky)

§ XIII

Povedali sme už, že liptovská krajina je takmer celá rudonosná – tak to teda vysvetlíme. Aj zlaté kovy sa dolujú predovšetkým v Boci, kedysi s veľkým a bohatým výnosom. Ten sa však už dávno začal znižovať.

(...) Inak bocianske zlato sa pokladá v Uhorsku za najlepšie a odborníci sa domnievajú, že sa takmer vyrovná arabskému. Všetko, čo sa získa, odváža sa obyčajne do Kremnice, kde sa pretaví na zlaté peniaze, slávne na celom svete.

Bohaté žily zlata sú aj vo vrchu Kriváň; často sa už začali dolovať, ale neviem, pre aký neprajný osud sa znova a znova tak nechali. Jedni vidia príčinu v tvrdosti žíl, s ktorou sa nedá zaobchádzať, iní zas v zime, ktorá ako sme zaznamenali, keď sme opisovali vrchy, tu býva veľmi krutá. A tak je to všeobecne: obidvoje prácam prekáža a spomaľuje ich. K tomu pri-

stupujú rozpory medzi urburármi, neskúsenosť baníkov, ich pomsta za bezprávie rovnako ako u niektorých aj zlomyseľnosť. Tým sa stáva, že hoci sa aj vynakladá veľké úsilie, málo sa napreduje.

§ XIV

Čo sa týka neúrodných stromov, rastú na vrchoch i horách tie isté, ako budeme preberať pri Spišskej stolici. Sú to najmä rôzne druhy stromov veľmi silne smolnatých: terebint, jedľa, červený smrek, borovica, pínia a kosodrevina, ktorej šušky majú veľmi lahodné jadrá, liečiace zastaraný kašeľ. Keďže ich zvyknú kavky a iné vtáky tohto druhu kynožiť, treba ich strážiť vztýčením strašiakov, aby vtákov zahnali na útek. Ak sa ten istý strom zasadí v záhradách, rastie príliš pomaly a veľmi zriedka máva plody.

(...) Líp je toľko, že niektorí vykladači názvov neváhajú im pripísať názov stolice. Medzi krami sú zastúpené: tamariška, všade pri Váhu, kapara obecná, rešetliak a rozličné druhy pichliačov, ktorých plody dedinčania horlivo zbierajú a usušené opatrujú ako pochúťky v zime. Vtipkári ich preto nazývajú liptovské hrozna. (...)

Bača svoju prácu preruší trikrát denne, pričom dáva zvyčajne znamenie drevenou trúbou, znejúcou akosi drsne, čo sa veľmi podobá stentorskému hlasu. Trúbi s toľkým vypätím síl, že sa ozývajú aj najodľahlejšie lesy a horské hrebene. Len čo to začujú susedné salaše, zatrubia podobne svoju zvučku. Ak by sa niekto ocitol vtedy na ceste uprostred týchto lesov a o tejto veci nič nevedel, dozaista by mu toto trúbenie pripadalo ako ozvena pazvukov roztopašných Satyrov. Horské hrebene pričasto odrážajú silnejší zvuk, než aký prijali. Ak okoloidúci navštívia salaše, pastieri takýchto hostí prijmú ochotne a pokojne, no svojským spôsobom. Ponúknu ich syrom a ako nápoj podávajú žinčicu. Ak však spozorujú, že si tieto lahôdky niekto neváža a nimi opovrhuje, pomstia sa mu tak, že potajme vložia do nápoja kľag, ktorý okamžite uvoľňuje tráviaci systém a pričastým preháňaním natoľko oslabí aj toho najzdatnejšieho, že je sotva schopný rozopínať a zapínať nohavice. Je to ich druh samopaše.

OSVIETENSKÁ LITERATÚRA

JOZEF IGNÁC BAJZA

(1755-1836)

EPIGRAMY

42. Na seba milovníka

Seba samího js jedine miloval, a žadního druhího;
ale aj od teba samího js milovan, a od nikeho druhího.

43. Na slovenskú reč I.

Tak milá a vzáctná jest Slovákuv reč,
že kdo ju sliší, uteká preč.
Tak milé a vzáctné jest slovenské mluvení,
že si ho svet znati drží k zahaňbení.

54. O čertu trpícím

Čokoliv naproti zákazum spácháme,
hnedki sa na čerta odvoláváme,
na-ňho zlosti našej příčinu skladáme;
– čert úbohý!
Často o činoch našich ani neví.

87. Na slovenskú reč II.

Uznaj: Slováci bili,
kterí babel stavali,
neb pokutu jazikuv
máš u tíchto liduv.
Kolík dedín, tolik rečí najdeš u Slovákuv.